

מתיקא כדובשא

על הצדיקים

מעשה'ס און ענינים איבערגעזעצט פון די טעיפס פון הרה"ק מהרנ"ץ מזידיטשוב זי"ע דורך מכון 'אור הנצח'

הרה"ק בעל תפארת שלמה זי"ע

רבי שלמה הכהן (ב"ר צבי ופרומט) ראבינאוויטש מראדאמסק

נולד: בשנת תקס"א - 41 יאר נאכן פטירה פון בעל שם טוב הקדוש.

יומא דהילולא: כ"ט אדר תרכ"ו זייענדיג 61 יאר אלט. (יא"צ: קומענדיגע שבת פרשת פקודי).

מרבתי: הרה"ק רבי דוד חריף א תלמיד פון איד הקדוש מפשיסחא. בעל אור לשמים הרה"ק רבי מאיר'ל אפטער. דער סבא קדישא הרה"ק רבי ישכר בער מראדאשיץ.

די ספר תפארת שלמה איז א "חסידישע ספר" מען קען דערין זען זיין גרויס צדקות און זיין גרויסע ענווה. די ווערטער זענען זיס פאר יעדן וואס קוקט אריין דערין, זייער א בא'טעמ'ט ספר.

אסאך צדיקים, צווישן זיי אויך דער דברי חיים האבן געזאגט אויפן תפארת שלמה גרויסע זאכן.

דער תפארת שלמה איז געווען א גרויסער בעל מופת און א גרויסער רבי אין פולין. טויזענטער חסידים פלעגן קומען צו פארן צו אים. ער האט געהאט די גרעסטע פארעריי, מער ווי סיי וועלכע אנדערע רבי בדורו. אבער דער תפארת שלמה האט זיך געהאלטן פאר אזא

הפשר בעמוד ב'

חיזודין ופרפראות

ליקוטי גידולי אברהם - מו"ה ר' גדלי' האפמאן שליט"א
לעיין אביו הרה"ח ר' אברהם בהרה"ח ר' משה צבי זי"ל

אשר צוה ה' לעשות אותם (לה, א) מצות שבת היא כשב ואל תעשה, שביתה, ואיך כתוב בפרשת שבת 'אלה הדברים אשר ציווה ד' לעשות אותם'. אלא הכוונה הוא לעשות את הדברים שמקשרים אותך לשבת, להיות יהודי, שכל מה שאתה יותר יהודי יש לך שייכות חזקה יותר עם השבת אחרת הרי 'גוי' ששבת חייב מיתה'. (הרה"ק רבי שמואל מסלונים זצוק"ל)

ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קדש (לה, ב) הניקוד של האות ת' 'תעשה מלאכה' הוא צירי, שזה לשון המורה שהמלאכה נעשית מאליה, ולא נאמר תעשה בניקוד פת"ח. ללמדנו שאם יהיה יום השביעי קודש לה', בזכות השבת 'תעשה' המלאכה הצריכה לך בששת ימים, ותהיה הצלחה וסייעתא דשמיא כאילו המלאכה נעשתה מאליה. (אור החיים הקדוש)

ויצאו כל עדת בני ישראל מלפני משה (לה, כ) מבאר רבינו האור החיים הקדוש את ההדרגה 'מלפני משה', שבני ישראל חששו שמשה ילך ויביא מעצמו את כל מה שצריך למשכן,

הפשר בעמוד ג'

זווית ראייה

הזכויות של מוסר הנפש - מו"ה ר' ישעי' וויין שליט"א

בהתבוננות בפסוקים הקודמים עולה כי הקריאה הראשונית לקיים את ציווי ה' להקים את המשכן על כל המשתמע מכך כוונה אל כל עם ישראל כולו ללא יוצא מן הכלל, כפי שמוצאים אנו בפסוק (לה, מפסוק י ואילך עד סוף פסוק יט) "וכל חכם לב בכם יבאו ויעשו

הפשר בעמוד ב'

מלאכה. ולחשב מחשבת לעשת בזהב ובכסף ובנחשת. ובחרשת אבן למלאת ובחרשת עץ לעשות בכל מלאכת מחשבת. ולהורות נתן בלבד, וגו'. בפשטות מבינים אנו כי הייתה זו מעין הוראה או גזירה שמימית ללא טעם וללא הבנה בשכל אנוש לפיהן נבחר דווקא בצלאל מכל עם ישראל, אולם

הקב"ה הטיל על בצלאל את התפקיד הרם להקים את המשכן, ואף מלא אותו בכל החכמות הנדרשות לשם כך, כפי שנאמר בפרשתנו, פרשת ויקהל (לה, ל, לא, לב, לג, לד) "ויאמר משה אל בני ישראל ראו קרא ה' בשם בצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה. וימלא אותו רוח א-לקים בחכמה בתבונה ובדעת ובכל

זוית ראייה הפּשך מעמוד א'

ואת מכסהו את קרסיו ואת קרסיו את בריחיו את עמדיו ואת אדניו. את הארץ ואת בדיו את הכפרת ואת פרכת המסך. את השלחן ואת בדיו ואת כל כליו ואת לחם הפנים. ואת מנרת המאור, וגו'.

כלומר, הפנייה המקורית הייתה לכל העם כולו. כולם התבקשו להשתתף בכל מלאכת הקמת המשכן ממש, לכל פרטיה ודקדוקיה, ורק בשלב הבא יצא הכרוז מאת משה רבינו שבצלאל בן אורי בן חור הוא זה שנבחר ואותו מלא הקב"ה בחכמה, בתבונה ובדעת ובכל מלאכה וכו'.

מה, אם כן, הסיבה שמכל עם ישראל נבחר בסוף רק בצלאל (יחד עם אהליאב בן אחיסמך למטה דן)? מדוע דווקא הוא זכה לקבל את כל החכמות העילאיות "לעשות את כל מלאכת עבודת הקודש"?

העניין יתבאר על פי דברי המדרש (שמות רבה מח ה) "ומהיכן זכה לכל החכמה הזאת, בזכות מרים, שנאמר ויעש להם בתים (שמות א'), ומה היו הבתים, בית הכהונה ובית המלכות... ומרים נטלה חכמה

שהעמידה את בצלאל ויצא ממנו דוד שהיה מלך.

כלומר, לבצלאל עמדה זכותה הכבירה של מרים סבתו שמסרה נפשה להקמת כלל ישראל ועמדה בעוז מול גזירתו של פרעה להשליך ליאור את כל הבן הילוד. בזכות מעשה זה זכתה לנכד שקיבל מהקב"ה את כל החכמות הנשגבות הללו.

אך המדרש לא מסתפק בפירוש הזה ומביא טעם נוסף (שמות רבה נ ה), "בצלאל נתן נפשו עליו ביותר - לא קיפח הקב"ה שכרו, ופרסמו הכתוב על כל דבר ודבר".

אכן, כולם באו במטרה להיות חלק מהקמת המשכן לה' - בית להשראת השכינה. כולם ניסו את כוחם בזהב, בתכלת, בארגמן, בתולעת השני ושש עיזים וכו'. גם האנשים וגם הנשים בקשו לתת את חלקם, כל אחד בחלקו ולפי כוחו, אך היה מי שהתאמץ יותר מכולם. היה מי "שנתן נפשו עליו ביותר". בצלאל לא רק ניסה. הוא לא רק התאמץ. "הוא נתן נפשו עליו ביותר". אצל בצלאל המסירות נפש, המאמץ של

לתת מעל ומעבר ליכולת, הרצון העז לראות שהכל יותר ממושלם, שלא חסר מאומה בכל הנוגע להשראת השכינה, היה מושרש ועמוק. גם סבתא שלו מרים לא הסתפקה בלא לשמוע בקול פרעה שציווה להרוג את הילדים. היא לא רק לא הרגה את הילדים, אלא "ותחיין את הילדים", (שמות ב, יז) וכפי שמפרש שם רש"י, "מספקות להם מים ומזון". לא בכדי זכתה אותה סבתא מרים לשם פועה - "על שם שפועה ומדברת והוגה לולד כדרך הנשים המפייסות תינוק הבוכה" (רש"י שמות א, טו). מרים לא הייתה רק מיילדת, היא עשתה מעבר לתפקידה, היא פעתה, דיברה והגתה לתינוקות. היא פייסה אותם ועשתה מעל ומעבר לתפקידה.

על הנהגה כזו של סבתא ונכד, בעבור מסירות והתמסרות מעל ומעבר כפי שהיה אצל מרים ובצלאל מקבלים שכר גדול של "וימלא אותו רוח א-לקים בחכמה בתבונה ובדעת" וכו' וכו'. זוכים ל"ויעש להם בתים" (שמות א'), - בתי כהונה ובתי מלכות.

מתנות כה נפלאות מקבלים רק כשאדם עושה מעל ומעבר. רק כשהוא מתאמץ ומנסה יותר מכוחותיו.

על הצדיקים הפּשך מעמוד א'

גארנישט עד כדי כך אז טראץ דעם וואס עס זענען געקומען צו אים צו פארן צאללוזיזע חסידים אויף שבעות האט ער זיך אויפגעהויבן פאר יו"ט און איז געפארן קיין צאנז טראץ דעם וואס צום דברי חיים זענען געקומען ווייניגער חסידים ווי קיין ראדאמסק. דער תפארת שלמה איז ארויסגעפארן פון ראדאמסק מיט א גרויסע עולם פון זיינע חסידים. יענע שבעות האט דער דברי חיים צוגעשיקט צום עמוד עם תפארת שלמה און וויבאלד אין פולין האט

מען נישט געזאגט קיין יוצרות האט דער תפארת שלמה געזאגט אז ער וועט צוגיין צום עמוד נאר בתנאי אז ער זאגט נישט קיין יוצרות. כאטש אין צאנז האט מען יא געזאגט יוצרות, דאך האט דער דברי חיים מוותר געווען, אבי צו הערן דעם בא'טעמ'טע שחרית פון תפארת שלמה.

דער תפארת שלמה האט געהאט א שטארקע קשר מיט'ן רבין רבי אלימלך מליזענסקי ז"ע און האט אלעמאל זייער געגליסט צו זיין אויפן ציון און פעלגט דארט אסאך אפזיצן. דער תפארת שלמה האט געבויעט דעם אוהל און איר אויף אויסגעפיצט און האט אויך

איינגעראכטן א וועג פאר כהנים צו קענען צוקומען צום הייליגן אוהל.

דער הייליגער תפארת שלמה האט משפיע געווען פרנסה פאר אידן. האט זיך געמאכט אמאל אז ער איז געווען אין צאנז ביים דברי חיים און עס איז אריינגעקומען א איד מיט א קוויטל זיך מזכיר זיין ביים דברי חיים. דעם איד האט געווארט א שווערע משפט נאכדעם וואס מען האט אים געכאפט "שווערצן סחורה" דורך די גרעניץ און שווערצן איז געווען באטראכט אלס גאר א הארבע עוולה. דער הייליגער דברי חיים האט זיך געבייזערט אויף דעם איד "איז דען

הפּשך בעמוד ד'

חידודין ופרפראות

כי הוא 'חשקן גדול' במצוות ה', וגם היה בעל אמצעים כי עשיר גדול היה, ולכן רצו מהר להביא את תרומתם, כדי שיוספיקו להביא 'מלפני משה', פירוש, לפני שמושה יקדים אותם ויתן את כל מה שצריך לבניית המשכן.

כל איש אשר נשאו ליבנו... אותו הביאו את תרומת ה' (לה, כא) "אותו הביאו" - את הלב. לא די שתורמים למשכן; התרומה צריכה להיות בלב שלם. (אור ישרים)

ובל אשר נדבה רוחו אותו הביאו (לה, כא) דרש בעל הכתב סופר, פעמים רבות, אנשים בודקים כמה נתן השני, ולפי זה מחליטים כמה עליהם לתת. ולפי שדרכו של אדם להגזים ביכולותיו של הזולת, הוא מורה היתר לעצמו שאם שכנו העשיר נתן כמות מסוימת, הרי שהוא, לפי מעמדו וממונו, ודאי יכול לתת פחות ממנו. הפסוק מעיד שבנדבת המשכן לא היה כך, אלא כל אחד נתן תרומה 'וכל אשר נדבה רוחו אותו' - דהיינו את מה שכלבו, בלי להסתכל מה נדב חברו. (ילקוט מאיש לרעהו)

וימלא אותו רוח אלוקים בחכמה בתבונה וברעת (לה, לא) שמעתי מוקיני (רבי שמואל הלוי וואזנר ז"ל) בהקדם דברי ה"חתם סופר" דעל בצלאל נאמר "וימלא אותו רוח אלוקים בחכמה בתבונה וברעת", ואח"כ כתיב "ולחורות נתן בלב", ולכאורה כפל דברים הוא, דאם מלאותיו

חכמה ותבונה בודאי שגם יכול להורות הלכה, אלא מכאן ראייה דאדם יכול להיות מלא בחכמה ותבונה, אבל לא ידע להכריע בהלכה, דלפסוק הלכה ולקחת בחשבון את כל הדברים צריך ברכה מיוחדת. והוסיף זקני ש"העולם" אומר שבכדי לפסוק הלכה צריך לדעת גם את החלק החמישי בשו"ע, והוא איך להתנהג עם אנשים, אבל במשך השנים למד גם את החלק השישי בשו"ע והוא איך להתנהג עם כאלו שאינם אנשים... (ר' יוסף בנימין וואזנר שליט"א)

והם הביאו אליו עוד נדבה בבוקר בבוקר (לו, ג) זה סימנה של נדבה הניתנת ברצון ובכל הלב, שהנותן בא בעצמו ומביאה "בבוקר-בבוקר", משכים ונותן. (כלי יקר)

אמרי גידולי יעקב שלמה

לע"נ חמיו, הרה"ח ר' יעקב שלמה
בהרה"ח ר' שמחה בונם ז"ל צין

וביום השביעי יהיה לכם קודש (לה, ב) פעם בא להרה"ק בעל 'ישמח ישראל' מאלכסנדר, יהודי פשוט מדלת העם והתלונן שאשתו נכוותה קשות לפני כמה ימים והייסורים החלו דווקא היום לגבור עד שלא נותר לה כבר כח לסבול. הרגיעו הרבי ז"ל ואמר לו, 'זה יעבור בעזרשיי'ת', אך מכאן ולהבא מוטב שתזהרו בשמירת שבת'. האברכים שעמדו מסביב הביטו איש אל רעהו והיו בטוחים שהם עדים למעשה פלא, רוח הקודש. כשיצא האיש לאחר שקיבל על עצמו להיזהר מהיום והלאה בשמירת שבת, העיר הרבי ז"ל כשבת שחוק

על שפתיו, זה לא ענין של רוח הקודש, אלא פשוט מאוד, צריך להקשיב היטב לדבריו של כל אדם. כשהוא נכנס והתלונן בפני שהיום התחילו הייסורים לגבור, עשיתי מיד חשבון, הלא הוא יום שני בשבוע, ואם כך זהו סימן שהיא נכוותה בעצם יום השבת, שהרי כלל בידינו (בראשית לד, כה) שביום השלישי הייסורים גוברים והולכים ואין זה כלל רוח הקודש.

וביום השביעי יהיה לכם קדש שבת (לה, ב) מסופר על הרב הקדוש רבי נטע מאובריטש, שהיה מתגבר על עצמו שלא להירדם במשך השבת כולה, והיה מתמיד בלימודו, עד שהיה מסיים מדי שבת בשבתו את כל מסכת שבת. שאלוהו פעם אנשי ביתו: האם אין בהנהגה זו משום עינוי, והרי אין להתענות בשבת? השיב להם הצדיק: מסופר על הקיסר נפוליאון, שמעולם לא שכב לישון במשך היום, אף לא למנוחה קצרה. כשנשאל נפוליאון מדוע נוהג כך, השיב: בשעה שאני ישן, איני נוהג באופן שונה מיתר האנשים, ואיני מרומם ונעלה מהם, ועל כן בשנתי הריני אדם פשוט ולא קיסר. מכיון שכך, מוותר אני על השינה, ובלבד שלא להפסיד ולו לשעה קלה את מעמדי המיוחד כקיסר. כך גם אני - סיים רבי נטע את דבריו - השבת היא מתנה כה קדושה ויקרה, עד שחבל להפסיד ממנה אפילו רגע קטן בשנה.

לא תבערו אש... (לה, ג) פעם באו והודיעו לגה"ק רבי יוסף חיים זוננפלד כי בבית אחד הבעירו אש ומבשלים בשבת. קם הרב ורץ בבהלה למקום הבערה. נכנס אל הבית מבלי לשאול רשות והתחיל להוכיח את מחללי שבת על רשעם. עמדה בעלת הבית כנגדו ושאלה: וכי כך דרכו של יהודי תלמיד חכם להתפרץ ולהיכנס בתוך בית חברו פתאום? על זה ענה הרב בתמיהה:

על הצדיקים המשך מעמוד ב'

נישט דינא דמלכותא דינא? און האט שטארק געשריגן "ווער האט דיר געהייסן שווערצן?" צוזעענדיג וואס דא גייט פאר האט דער תפארת שלמה זיצנדיג דארט און זייענדיג א ווייך הארץ "א גוטיטשקער" ממליץ טוב געווען אויף דעם איד. דער דברי חיים האט מסכים געווען מיטן תפארת

שלמה אז דער איד זאל ארויסגיין ריין ביים דין און ער זאל נישט באקומען קיין שטראף. היינט זענען אויך דא אידן וואס דארפן א ישועה מיט פרנסה און אויך אזעלכע וואס ווארט זיי תפיסה רח"ל אויך ליידער אזעלכע וואס זיצן שוין ליידער. גדולים

צדיקים במיתתם יותר מבחייהם. די יארצייט פון תפארת שלמה איז א זמן מסוגל פאר יעדן איד צו פועל'ן פרנסה און צו געראטעווען ווערן פון תפיסה "אויך אזעלכע וואס האבן עובר געווען אויפן געזעץ" קענען פועל'ן אין טאג פון זיין יארצייט. זי"ע

חידושי ופרפראות המשך מעמוד ג'

כלום דרכו של אדם להתעכב על ענייני דרך ארץ ונימוס בשעה שרואה אש בוערת בבית חברו?!... (לקט לשבת)

לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת (לה, ג) המגיד רבי יעקב מדובנא, הלך פעם בשבת ברחוב היהודים בברלין, והנה לקראתו יהודי משכיל המטייל ברחוב ועשן עולה מפיו. פנה אליו המגיד ושאלו: "שמא שכחת כי שבת היום?" הלה השיב בעזות מצח: "יודע אני ששבת היום, ויודע אני גם שהתורה אמרה 'לא-תבערו אש' ואף על פי כן אני מעשן היום". השיב לו המגיד מנה אפים: "רואה אני שאיש אמת אתה, ואינך מנסה לסובב בכחש את מעשיך, ואם כך תמה אני, מה לאיש אמת כמותך להתהלך עדיין בעולם השקר? והלא מקומך בעולם האמת..."

לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת (לה, ג) הגאון הרה"ק רבי מאיר יחיאל מאוסטראווער זי"ע, היה צם בכל יום במשך ארבעים שנה. בסוף ימיו החל לצום גם בשבתות (כך היה עושה גם רבי יהודה החסיד - שולחן ערוך רפח, ג). פעם הוכיח הרבי יהודי שעישן בשבת. אמר לו המעשן, גם הרבי מחלל שבת שהרי הוא מתענה בו. השיב לו הצדיק: אינו דומה חילול שבת שלי לשלך, אתה עלול חלילה לגרום שגם אחרים יעשו כמותך, ואילו אני איני חושש שמא

ירצו אחרים לעשות כמוני. קחו מאתכם תרומה (לה, ה) ידוע המעשה עם הגר"א ז"ל, שהרבנית שלו עסקה בגמ"ח, ויצאה עם חברתה לאסוף ולחלק כספי צדקה, והסכימו בין שתייהן שמי שתמות ראשונה, תבוא ותגיד לחברתה היאך נראה הדין בעולם הנצח. לימים מתה חברתה, ואחר כמה ימים מפטירתה באה בחלום לאשת הגר"א, וסיפרה לה שיש למעלה דין וחשבון על כל פרט ופרט בחיים, והביאה דוגמה לדבר: את זוכרת איך הלכנו יחד ברחוב וראינו עני ורמזנו לו לבוא אלינו, שיש לנו כסף עבורו, דעי לך ששם דנו אותי למה בקשתי אותו לבוא אלינו, ולא חטפתי מצוה נוספת של הליכה, דהיינו ללכת אליו ולמסור לו. וסיימה שזו דוגמה על עומק הדין. אשת הגר"א סיפרה את החלום להגר"א, וקרא את אנשי החברה קדישא, וציוה עליהם לרשום את הסיפור בפנקס החברה קדישא. ולפי זה יש לפרש את הפסוק קחו "מאתכם" תרומה לה', והיינו שתביאו מאתכם, שאתם בעצמכם תביאו ולא תמתינו שיבואו לגבות ממכם, שגם עצם העברת הנדבה היא מצוה, ומשפטי ה' תהום רבה. (חכמה ודעת)

ויבואו האנשים על הנשים (לה, כב) עסקני החינוך התורני נכנסו לאדמו"ר בעל האמרי חיים מוויז'ניץ וביקשוהו שהיות והם עורכים "דינער" (אירוע התרמה) למוסדות החינוך

מבקשים הם שיואיל לכבדם בהשתתפותו ולבוא. האדמו"ר נאות מיד אך בתנאי אחד: שהאירוע יהיה נפרד לחלוטין. גברים לחוד נשים לחוד. העסקנים גמגמו במבוכה והסבירו שאמנם גם הם רוצים שכך יהיה, אך מדובר בציבור תורמים שאינו נמנה על המדקדקים במצוות ואם האירוע יהיה נפרד לא יבואו התורמים... חייך הרבי ונענה להם: בפרשת ויקהל מצווה משה רבינו את עם ישראל להביא תרומה למלאכת המשכן מחמת שרצו כולם לזכות במלאכה מספרת התורה שהגיעו לתרום בערבוביה: "ויבואו האנשים על הנשים". ראו כן העוסקים במלאכת המשכן והוציאו כרוז "איש ואשה אל יעשו עוד", יחד, "מלאכה לתרומת הקודש". כל אחד שיביא בפני עצמו. "ומה אתם חושבים?" המשיך הרבי לשאול. כצפוי ההתרמה הופסקה והאנשים חדלו מלבוא ולהביא... למרות כל זאת סיימה התורה: "והמלאכה הייתה דיים והותר". כי מי ששומר על רצון ה' לעולם לא ניזוק מכך!

וכל אשה חכמת לב (לה, כה) בספר "גן יוסף" מביא: אשת המהרש"ל הייתה ידועה בעיר כאשה פקחית מאוד, פעם אחת שאל אותה ראש העיר ואמר לה: אומרים עליך שאת אשה פקחית, הסבירי לי, למה כששואלים ליהודי איזה שהיא שאלה הוא תמיד עונה בשאלה אחרת? ולמה באמת לא יענה בשאלה - השיבה לו הרבנית...